

10. Паршак С.А. Деякі аспекти забезпечення прав учасників кримінального провадження під час ознайомлення з матеріалами досудового розслідування. Наше право. 2015. № 4. С. 126–130.
11. Ухвала Роменського міськрайонного суду Сумської області від 22.05.2017 р. // Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/>.
12. Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення механізмів забезпечення завдань кримінального провадження: Закон України від 16.03.2017 р. № 1950-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1950-19>.
13. Ковтун Я.О. Проблемні питання вручення обвинувального акту стороні захисту по закінченні досудового розслідування. Науковий вісник публічного та приватного права. 2016. Вип. 6 Т. 2. С. 167–170.
14. Макаров М.А. Встановлення слідчим суддею строку на ознайомлення з матеріалами кримінального провадження. Адвокатура: минуле та сучасність: матеріали V Міжнародної наукової конференції (Одеса, 14 листопада 2015 р.) Одеса: «Юридична література», 2015. С. 191–193.
15. Торбас О.О. Форми закінчення досудового розслідування за Кримінальним процесуальним кодексом України 2012 р.: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Одеса, 2015. 19 с.
16. Глобенко Г.І. Окремі питання процесуального порядку закінчення досудового розслідування. Право і безпека. 2016. № 4(63). С. 60–64.

УДК 343.98

ДРОЗД В.Ю.

ПОНЯТТЯ ТА СУБ'ЄКТИ ВЗАЄМОДІЇ СЛІДЧОГО З ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ РОЗСЛІДУВАННЯ КРАДІЖОК З АВТОТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ

У статті розглянуто поняття та сутність взаємодії слідчого під час розслідування крадіжок з автотранспортних засобів з такими суб'єктами: працівниками оперативних підрозділів, інспекторами-криміналістами, працівниками кінологічної служби, працівниками патрульної поліції, дільничними офіцерами поліції. Розкрито сутність такої спільної діяльності на початковому та наступних етапах розслідування.

Ключові слова: крадіжка, автотранспортні засоби, слідчий, огляд місця події, взаємодія, розслідування.

В статье рассмотрено понятие и сущность взаимодействия следователя во время расследования краж из автотранспортных средств с такими субъектами, как оперативный работник, инспектор-криминалист, кинолог с собакой, патрульный полицейский, участковый офицер полиции. Раскрыта сущность такой совместной деятельности на начальном и последующем этапах расследования.

Ключевые слова: кража, автотранспортные средства, осмотр места происшествия, взаимодействие, расследование.

In the article the concept and essence of interaction of the investigator during the investigation of thefts from vehicles with such subjects as an operational officer, an inspector-criminalist, a cynologist with a dog, a patrol policeman, a district police officer are considered. The essence of such joint activity revealed at the initial and subsequent stage of the investigation.

Key words: theft, vehicles, inspection of the scene, interaction, investigation.

Постановка проблеми. Швидке та повне розслідування і розкриття кримінальних правопорушень досягається шляхом поєднання зусиль усіх органів та підрозділів поліції, забезпечення належного рівня їх взаємодії відповідно до вимог законодавства щодо отримання, збирання, накопичення та використання інформації про осіб, які скоїли кримінальні правопорушення, а також про події і факти, які можуть сприяти їх розслідуванню і розкриттю, що є невід'ємним завданням для всіх працівників поліції [1]. І слідчий тут не є винятком. Розслідування крадіжок такого виду вимагає належної взаємодії між підрозділами Національної поліції. Тому варто встановити суб'єктів взаємодії слідчого під час розслідування крадіжок з автотранспортних засобів та розкрити сутність такої діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У криміналістичній літературі питаннями взаємодії у розслідуванні злочинів займалися багато вчених як криміналістів, так і процесуалістів, зокрема варто назвати таких: Р.С. Белкін, А.Ф. Волобуєв, В.А. Глазков, І.М. Гуткін, А.П. Дербеньов, Є.П. Іщенко, О.О. Закатов, А.А. Патик, А.О. Ляш, П.І. Мінюков, І.В. Озерський, Д.П. Письменний, Г.П. Цимбал, С. С. Чернявський, Ю.М. Черноус, Ю.В. Шепітько, М.П. Яблоков та багато інших. Однак у згаданих працях не висвітлено особливості такої взаємодії під час розслідування крадіжок з автотранспортних засобів. Тому актуальним та необхідним для теорії та практики розслідування таких злочинів є дослідження питань взаємодії слідчого з працівниками Нацполіції та встановлення особливостей такої спільної діяльності.

Мета статті – визначити суб'єктів взаємодії слідчого з підрозділами Національної поліції під час розслідування крадіжок з автотранспортних засобів та розкрити сутність такої діяльності.

Виклад основного матеріалу. Відомий криміналіст Р.С. Белкін у своїй енциклопедії під взаємодією суб'єктів доказування пропонував розуміти одну із форм організації розслідування злочинів, що ґрунтується в основному на співробітництві слідчого з органами поліції, узгодженому за метою, місцем і часом; здійснюється в рамках їх компетенції з метою повного і швидко розкриття злочинів, всебічного й об'єктивного розслідування кримінальних правопорушень і розшуку злочинців, що переходять, викрадених цінностей та інших об'єктів, що мають значення для розслідування [2, с. 31].

Поряд з цим вчений П.І. Мінюков пропонує взаємодію слідчого і оперативного працівника у розкритті та розслідуванні злочинів розглядати як узгоджені, комплексні (процесуальні і оперативно-розшукові) дії, що впливають із завдань кримінального судочинства, метою яких є розкриття, розслідування і запобігання злочинам, притягнення до відповідальності винних осіб, виключно на підставах, визначених нормами кримінально-процесуального закону, нормативними актами, що здійснюється за суворого розмежування компетенції, у межах наданих повноважень, шляхом найбільш ефективного сполучення дозволених їм заходів і матеріального забезпечення у разі збереження таємниці досудового слідства і джерел отримання конфіденційних відомостей [3, с. 67].

Зазначені вище вчені розглядали взаємодію слідчого з працівниками поліції в цілому, а от вчений А.А. Патик у своїй дисертації надав визначення взаємодії слідчих та оперативно-розшукових підрозділів під час розкриття та розслідування майнових злочинів. Таке визначення прямо стосується нашого дослідження, оскільки крадіжки з автотранспортних засобів можна віднести до групи майнових злочинів. І серед суб'єктів взаємодії найбільш ефективна взаємодія саме з оперативно-розшуковими підрозділами (41,9% опитаних нами слідчих Національної поліції).

Так, А.А. Патик пропонує взаємодію слідчих та оперативно-розшукових підрозділів під час розкриття та розслідування майнових злочинів розглядати як комплекс узгоджених процесуальних та оперативно-розшукових дій, які ґрунтуються на завданнях кримінального судочинства, направлених на швидке і повне розкриття та розслідування злочинів проти власності, захищаючи майнові інтереси держави та фізичних осіб, притягнення до відповідальності винних осіб, вжиття своєчасних заходів для забезпечення відшкодування збитків, завданих злочинними діями, встановлення причин та умов, що сприяли вчиненню злочинів проти власності, та їх усунення, що досягається за умов чіткого розмежування компетенції, шляхом ефективного використання наданих законом та державою ресурсів, та зберігаючи таємницю досудового слідства і джерел отримання конфіденційної інформації [4, с. 60].

На основі аналізу нормативно-правових актів та думок вчених (Р.С. Белкін, П.І. Мінюков, А.А. Патик та інших) щодо взаємодії слідчого з працівниками поліції, ми сформуvalи власне визначення *взаємодії слідчого з працівниками поліції під час розслідування крадіжок з автотранспортних засобів*. Під яким пропонується розуміти узгоджену діяльність суб'єктів взаємодії, що здійснюється в межах службових обов'язків, визначених законодавством, яка спрямована на збір

інформації про злочин та його учасників, а також про події і факти, які можуть сприяти розкриттю, розслідуванню та попередженню таких крадіжок.

Основним завданням взаємодії слідчих підрозділів органів Національної поліції України з іншими структурними підрозділами Національної поліції є запобігання кримінальним правопорушенням, їх виявлення та розслідування, притягнення до встановленої законодавством відповідальності осіб, які їх вчинили, відшкодування завданої кримінальними правопорушеннями шкоди, відновлення порушених прав та інтересів фізичних і юридичних осіб [1].

Взаємодія у такому контексті стосується належної організації розслідування. Тому що організація розслідування включає також і налагодження взаємодії. Як влучно зазначають криміналісти, організувати будь-яку діяльність, зокрема і розслідування, – це належним чином її підготувати, визначити засоби й методи, впорядкувати та спланувати їх. Завданнями організації розслідування кримінальних правопорушень є: 1) забезпечення узгодженості, впорядкованості і цілеспрямованості дій органів і осіб у вирішенні поставлених перед ними завдань; 2) забезпечення швидкого, повного і неупередженого розслідування кримінальних правопорушень [5, с. 67]. Одним із організаційних заходів є налагодження належної взаємодії підрозділів, яка сприяє швидкому та ефективному розслідуванню кримінальних правопорушень. Розглянемо її.

На нашу думку, взаємодія слідчого під час розслідування крадіжок з АТЗ здійснюється з такими суб'єктами: 1) з працівниками оперативних підрозділів; 2) з інспекторами-криміналістами; 3) з працівниками кінологічної служби; 4) з працівниками патрульної поліції; 5) з дільничними офіцерами поліції.

Спираючись на результати опитування слідчих Нацполіції України, нами було встановлено, що найбільш ефективною взаємодією слідчих під час розслідування крадіжок з АТЗ є з працівниками оперативних підрозділів (41,9% опитаних респондентів), 24,2% опитаних вважають ефективною взаємодією з інспекторами-криміналістами, 11,3% – з дільничними офіцерами поліції, найменш ефективна взаємодія, як виявилось, з працівниками патрульної поліції (3,8% опитаних) та з кінологічною службою (0,8%).

На початковому етапі розслідування таких злочинів важливою для встановлення багатьох обставин події відіграє якісна робота працівників поліції на місці події. Від налагодженої організації дій кожного учасника слідчо-оперативної групи, належної взаємодії залежить результат розкриття та розслідування такого виду крадіжок.

Так, відповідно до згаданої вище Інструкції після надходження до поліції інформації про скоєння кримінального правопорушення (крадіжки з АТЗ) та внесення інформації до ЄРДР здійснюється комплекс першочергових заходів та невідкладних слідчих (розшукових) дій, зокрема за дорученням слідчого, спрямованих на встановлення особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, та з'ясування всіх обставин події [1].

Якщо говорити про той обсяг робіт, що виконує *оперуповноважений* на місці події, то це низка таких заходів [1; 6, с. 18–19]: 1) здійснює поквартирний чи подвірний обхід з метою виявлення свідків скоєної крадіжки, опитування (у разі внесення відомостей до ЄРДР – допит) з цією ж метою осіб, які проживають або працюють поблизу місця скоєної крадіжки, а також осіб, які могли перебувати на можливих шляхах руху правопорушника до та від місця події; 2) переслідуює і затримує правопорушників за слідами або вказаними потерпілими і очевидцями напрямами переміщення правопорушника або за результатами роботи службового собаки, організовує загороджувальні заходи, зокрема в місцях можливого перебування або появи правопорушників; 3) збирає відомості про подію злочину та відомості, що можуть бути використані як докази; 4) здійснює обстеження місцевості в районі скоєння крадіжки, виявлення загублених, викинутих правопорушником знарядь скоєного діяння, інших предметів, отримання додаткової інформації про подію та осіб, які скоїли крадіжку; 5) встановлює час, місце і обставини скоєння такої крадіжки; кількість причетних до її скоєння осіб, їхні прикмети; наявність у них знаряддя, транспортних засобів, слідів на одязі чи тілі, які могли залишитися під час подолання перешкод; індивідуальні ознаки викрадених речей; напрямок, в якому вони зникли, інші відомості, необхідні для встановлення осіб, які скоїли крадіжку; 6) негайно інформує слідчого про одержані дані щодо обставин скоєння крадіжки з автотransпортних засобів та причетних до неї осіб, для їх подальшої фіксації шляхом проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій; 7) проводить розшукові заходи у місцях перебування осіб, схильних до скоєння таких кримінальних правопорушень (зокрема збуту викраденого майна); 8) встановлює базові станції операторів мобільного (рухомого) зв'язку, що обслуговують територію, на якій знаходиться місце скоєння злочину, та можливі напрями руху особи, яка його скоїла, а також інших місць з ура-

хуванням обставин крадіжки; 9) виконує письмові доручення слідчого про проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій. Під час їх виконання користується повноваженнями слідчого.

Взаємодія слідчого з *інспекторами-криміналістами* полягає, насамперед, у його участі в огляді місця події та інших слідчих (розшукових) діях. Така взаємодія відбувається на початковому та наступному етапах розслідування таких видів крадіжок.

Цінність діяльності інспектора-криміналіста під час проведення слідчих (розшукових) дій не можна перебільшити. Потреба у взаємодії з ним виникає постійно під час розслідування крадіжок з автотransпортних засобів. Починаючи з огляду місця події його залучення є необхідним для визначення меж огляду, найбільш ефективних методів огляду, використання додаткових способів фіксації (фото, відео, схеми тощо), вивчення місць ймовірного залишення слідів злочинця та злочину, вилучення об'єктів, слідів, обрання їх правильної упаковки для збереження, а також для встановлення обставин скоєння злочину.

Так, під час ОМП спеціаліст має право проводити вимірювання, фотографування, звуко-відеозапис, складати плани і схеми, виготовляти графічні зображення оглянутого місця чи окремих речей, виготовляти відбитки та зліпки, оглядати і вилучати речі і документи, що мають значення для кримінального провадження [5, с. 71].

Відповідно до п. 10 «Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні» інспектор-криміналіст (технік-криміналіст) на місці події виконує таку роботу: 1) надає консультації слідчому з питань, що потребують відповідних спеціальних знань і навичок; 2) виявляє, фіксує, здійснює вилучення та пакування матеріальних об'єктів, які несуть на собі слідову інформацію скоєного правопорушення; 3) проводить експрес-аналіз за зовнішніми характеристиками вилучених об'єктів (без надання письмового висновку), звертає увагу слідчого на фактичні дані, що мають значення для розслідування обставин кримінального правопорушення; 4) відповідає за якісну фіксацію всієї слідової інформації, повноту відображення про це даних у протоколі огляду та схемі (плані) до нього [1]. Як бачимо, така діяльність спрямована на якісне збирання криміналістично значущої інформації на місці події – правильна тактика виявлення, фіксації, вилучення та упакування об'єктів з метою їх подальшого використання у процесі розслідування.

На початковому етапі розслідування таких злочинів взаємодія слідчого з *працівниками патрульної поліції* під час розслідування крадіжок з автотransпортних засобів проявляється у підготовчих діях до огляду місця події. Мається на увазі, що патрульна поліція прибуває на місце події ще до прибуття СОГ для забезпечення охорони. І така діяльність патрульної поліції є важливою в частині збереження наявних від злочинних дій слідів внаслідок впливу на них суб'єктивних (наприклад, сам власник автотransпортного засобу намагався відкрити останній для перевірки викраденого майна, або ж сусідка побачила вибите скло АТЗ і намагалася подивитися, що ж там викрадене тощо) та об'єктивних факторів (наприклад, погодних умов: дощ, сильний вітер, мокрий сніг тощо).

Взаємодія слідчого з працівниками патрульної поліції може мати місце, коли з'являється потреба у затриманні крадіїв за слідами або вказаними потерпілими і очевидцями напрямками переміщення правопорушника або за результатами роботи службового собаки, організація загороджувальних заходів, зокрема в місцях можливого перебування або появи правопорушників. Тоді передається орієнтування щодо ознак зовнішності підозрюваних осіб, загальні відомості про викрадене майно, засіб пересування тощо.

Взаємодія слідчих з *дільничними офіцерами поліції* на початковому етапі розслідування полягає у тому, що він: 1) до прибуття СОГ забезпечує охорону місця події, збереження слідів скоєної крадіжки; 2) з'ясовує обставини скоєної крадіжки, встановлює свідків, очевидців події, прикмети крадіїв, збирає інші відомості, що можуть бути використані як докази; 3) інформує уповноваженого працівника чергової частини органу, підрозділу поліції про обставини скоєного кримінального правопорушення та осіб, які його вчинили, для вжиття невідкладних заходів щодо їх затримання; 4) з прибуттям СОГ негайно інформує слідчого про одержані дані щодо обставин скоєного кримінального правопорушення та осіб, які його скоїли, для їх подальшої фіксації шляхом проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій [1].

Наступним суб'єктом взаємодії під час розслідування крадіжок з автотransпортних засобів є *кінолог зі службовим собакою*. Так, кінолог на місці події: 1) зі слідчим визначає межі огляду місця події і порядок його проведення з метою виявлення слідів і предметів, які мають значення

для застосування службового собаки, на основі наявної інформації визначає доцільність його застосування; 2) вживає заходів для розшуку та затримання особи, яка скоїла таку крадіжку, шляхом застосування службового собаки за запаховими слідами, речами і предметами, залишеними на місці події, а також з метою пошуку слідів і предметів, які мають значення для розкриття і розслідування такого виду злочинів; 3) бере участь у блокуванні місця скоєння крадіжки, його огляді, виявленні, фіксації, вилученні і збереженні предметів і слідів, які можуть бути використані для розшуку особи злочинця із застосуванням службового собаки; 4) позначає місця виявлення на шляху слідування службового собаки предметів і речей, які можуть бути використані для пошуку особи, яка скоїла таке кримінальне правопорушення, із застосуванням службового собаки; 5) доводить до відома керівника СОГ інформацію про можливе походження запахоносіїв (слідів, предметів), виявлених на місці події, та їх використання для розкриття та розслідування такої крадіжки; 6) використовуючи отриману інформацію, застосовує службового собаку для розшуку особи, яка скоїла таку крадіжку, за її запаховими слідами; 7) обстежує за допомогою службового собаки прилеглу до місця події територію та можливі місця укриття особи злочинця (наприклад, горища і підвали прилеглих будівель, які не є житлом чи іншим володінням особи, незамкнені сховища, лісопаркові зони, кар'єри тощо); 8) разом з іншими працівниками поліції бере участь у переслідуванні та затриманні осіб, які підозрюються у скоєнні кримінального правопорушення, застосовує при цьому службового собаку; 9) за відсутності можливостей застосування службового собаки або в разі втрати ним сліду діє за вказівкою керівника СОГ [1]. Із зазначеного видно, що дії кінолога досить широкі та відкривають низку можливостей для слідчого щодо встановлення особи злочинця та його затримання. Тому, на нашу думку, під час розслідування таких злочинів до складу СОГ обов'язково варто включати і кінолога зі службовим собакою.

Висновок. Підсумовуючи зазначене, варто підкреслити, що кожен із розглянутих у підрозділі суб'єктів відіграє важливу роль у розслідуванні розглядуваної категорії злочинів. Виокремлювати когось з таких суб'єктів буде неправильно, оскільки дії кожного з них спрямовані на допомогу слідчому у виявленні, фіксації, вилученні та збереженні криміналістично значущої інформації, встановленні осіб, які скоїли такі крадіжки, способу злочину, обставин, за яких відбувалася крадіжка та низку іншої важливої для розслідування інформації. І лише у тісній та злагодженій взаємодії слідчого з такими суб'єктами відбуватиметься швидке, повне та ефективне розслідування крадіжок з автотранспортних засобів.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні: МВС України; Наказ № 575 від 07.07.2017 / URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17>.
2. Белкин Р.С. Криминалистическая энциклопедия. М.: Издательство БЕК, 1997. 342 с.
3. Мінюков П.І. Процесуальні повноваження начальника слідчого відділу (відділення) органів внутрішніх справ і проблеми керівництва досудовим слідством: навчальний посібник / П.І. Мінюков, А.П. Мінюков. К.: Кондор, 2004. 214 с.
4. Патик А.А. Взаємодія слідчих та оперативно-розшукових підрозділів під час розкриття та розслідування майнових злочинів: дис. канд. юрид. наук за спец.: 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність». Київ, 2011. 233 с.
5. Криміналістика у питаннях і відповідях : навчальний посібник / А.В. Іщенко, В.В. Пяковський, А. В. Самодін, Ю. М. Черноус та ін. К. : ТОВ «Видавництво «Центр учбової літератури», 2016. 118 с.
6. Повноваження слідчого органу досудового розслідування за Кримінальним процесуальним кодексом України: методичні рекомендації; Головне слідче управління МВС України, 2012. 44 с.